

Spomenik na hrvatskom jeziku u salantskom groblju

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

7. stranica

U spomen

3. – 5. stranica

Misa za Vukovar u Budimpešti

10. stranica

Martinovo shodišće

11. stranica

SVIM SRCEM

Koronavirus nije poštedio ni našu hrvatsku zajednicu, u posljednje vrijeme sve češće primamo tužne vijesti o tome kako su nas napustili članovi zajednice. Svi su oni bili mozaici naše hrvatske priče, koji su razvoju naše zajednice doprinijeli na različite načine. Jedni su naučili svoje dijete hrvatski, dok su drugi bili aktivni u kulturnom i javnom životu, upisivali djecu u hrvatsku školu, učili svirati mlade na tamburici, pisali pjesme, obavljali sakupljački rad ili naprosto samo govorili hrvatski sa svojima i u društvu, molili na hrvatskom... i da ne nabrajam dalje. Svi su oni bili jedna „stanica“ našeg hrvatskog „organizma“ u očuvanju samobitnosti, nečim obogatili zajednicu, stvarajući je onakvom kakva jest. Nakon što smo ih izgubili zajednica više nikad neće biti ista, a pogotovo ako je izgubljen cijeli „organ“, kojeg je vrlo teško, gotovo nemoguće nadoknaditi. Trebamo priznati kako u našoj zajednici, kao i u drugima, neki pojedinci doprinose više od drugih, jer su hrabriji pa se nalaze u prvim redovima, promičući opći napredak zajednice. Jedan od takvih bio je i dugogodišnji ravnatelj (na toj dužnosti proveo je 26 godina) naše pečuške hrvatske odgojno-obrazovne ustanove Gábor Győrvári. Njegova je zasluga golema: tu je ustanovu po kvaliteti učinio poznatom ne samo u zemlji već i u matici, pa i šire, ali ne smijemo zanemariti ni njegov doprinos u unapređenju hrvatskog školstva, niti aktivnost u krovnoj organizaciji i užoj sredini. Mnoge naše regionalne odgojno-obrazovne ustanove upravo su od njega dobivale vrijedne informacije za rad i rješenja raznih pitanja u području manjinskog školstva. Uvijek je bio spreman pomoći, bilo da se radilo o ustanovi, roditeljima ili djeci. Život je posvetio „svojoj“ ustanovi, pamtić će ga svaka učionica, svi zidovi će odasati njegovim plemenitim i snažnim duhom, punim životne radosti i ljubavi koju je zračio oko sebe, jer Gábor Győrvári bio je čovjek koji je ušao u naše živote, ostavivši trag u našim srcima. Spomen na njega (i sve preminule članove naše zajednice) najbolje ćemo čuvati ukoliko se mi, koji smo ga (ih) poznavali, budemo istinski borili za dobrobit svoje (njegove) zajednice, kao što je činio on (kao što su činili oni) – SVIM SRCEM.

Beta

Glasnikov tjedan

Prošli tjedan u institucijama Europske unije bio je u znaku „vladavine prava“. Naime, Mađarska i Poljska blokiraju donošenje dijela paketa o sedmogodišnjem proračunu Europske unije i plana za oporavak, jer se ne slažu s mehanizmom kojim se dodjela europskih sredstava uvjetuje vladavinom prava. S druge strane, Mađarska i Poljska se pitaju: što je definicija sintagme „vladavina prava“? I dok Europa, pa i Mađarska grcaju u borbi s epidemijom koronavirusa, na političkom planu situacija nije ništa lakša. A novci za oporavak od krize uvjetovane koronavirusom su i te kako potrebni svim europskim gospodarstvima pa tako i mađarskom i poljskom.

Tako se poručuje Mađarskoj i Poljskoj da se obrate Sudu Europske unije i ne ucjenjuju milijune Europljana kojima je hitno potrebna pomoć. Mađarska i Poljska pak i nakon sastanka dvaju premijera u Budimpešti tvrde kako se bez njihove suglasnosti ne može donijeti sedmogodišnji proračun, te kako će i dalje vetom blokirati višegodišnji proračun Europske unije i plan oporavka zbog uvjetovanja isplata novca poštivanjem mehanizma vladavine prava, jer po njima nije prihvatljivo da bilo tko povezuje isplatu europskih sredstava s političkim kriterijima, to nije u temeljnim dokumentima Europske unije.

Obje zemlje, i Mađarska i Poljska su pod istragom Europske unije zbog potkopavanja neovisnosti sudova, medija i nevladinih organizacija. Zbog mehanizma uvjetovanosti mogle bi izgubiti pristup desecima milijarda eura iz europskog pro-

računa. Oni se nadaju potpori Slovenije i Višegradske skupine te razmatraju kako uvjeriti njemačko i portugalsko predsjedništvo u pogrešnost ove uredbe, naglašavajući kako od 1. srpnja predsjedanje preuzima Slovenija, čiji je premijer objavio pismo u kojem vrlo jasno objašnjava rizike, prijetnje i pogreške u vezi te uredbe.

Teško je zamisliti ikoga u Europi da je protiv toga načela, ističe predsjednica Europske komisije, upozoravajući na moguću treću val pandemije nakon Božića. Trenutno se u Europi broj umrlih penje iznad trisuće dnevno, zdravstveni sustavi su preopterećeni, odjeli za intenzivnu skrb prepuni.

Premijer Orbán je nakon budimpeštanskog sastanka pak izjavio kako su oni koji spajaju pitanja vladavine prava i financiranja neodgovorni, i to u vrijeme krize, kada su potrebne brze odluke za pomoć gospodarstvu, dok je poljski premijer dan nakon susreta u Budimpešti rekao njemačkoj kancelarki kako je njegova zemlja spremna staviti veto na novi višegodišnji proračun EU-a i plan oporavka zbog uvjetovanja isplate novca poštivanjem vladavine prava, blokirajući tako dogovor o više od 1,8 bilijuna eura vrijednom financijskom paketu, ako se ne pronađe rješenje koje je dobro za Europsku uniju u cjelini, a ne za samo neke članice. Mađarska i Poljska nisu spremne na kompromise, izjavljuju njihovi dužnosnici.

Mehanizmom uvjetovanosti službeno se naziva uredbom o zaštiti proračuna Europske unije i donosi kvalificiranom većinom. Ostali dijelovi paketa, koji uključuju uredbu o višegodišnjem financijskom okviru i odluku o vlastitim proračunskim prihodima moraju se donijeti konsenzusom, što zbog protivljenja Varšave i Budimpešte nije moguće.

Branka Pavić Blažetin

„Novci za oporavak od krize uvjetovane koronavirusom su i te kako potrebni svim europskim gospodarstvima pa tako i mađarskom i poljskom.“

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Gábor Zoltán Győrvári (Siget, 19. prosinca 1959. – Pečuh, 15. studenoga 2020.)

„Pokoj vječni daruj im, Gospodine, i svjetlost vječna svjetlila im, počivali u miru Božjem.“

Posljednji ispraćaj Gábora Zoltána Győrvárija ravnatelja Hrvatskoga vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krleža bio je u subotu, 21. studenog na martinačkom groblju. Sveta misa za dušnica služila se s početkom u 14 sati u martinačkoj crkvi, a u 14:30 uslijedio je pokop na mjesnom martinačkom groblju.

Posljednji ispraćaj Gábora Győrvárija bio je u skladu s epidemiološkim mjerama, a obitelj je molila sve one koji su se željeli oprostiti od njega da to učine tijekom subote i nedjelje, kada je groblje bilo otvoreno. Također u nedjelju, 22. studenog s početkom u 14 sati kod groba pokojnika svećenik je predvodio molitvu za spas pokojnikove duše.

Kao oštra strijela zabila mi se u srce vijest kako nas je 15. studenoga u večernjim satima napustio Gábor Győrvári. Borio se, ali je nepredvidiva i podmukla bolest rekla svoje. Preminuo je nakon kratke i teške bolesti u pečuškoj bolnici, od posljedica uzrokovanim koronavirusom. Ne vjerujem da u ovome trenutku bilo tko može naći riječi kojima bi se mogao opisati gubitak koji je zadesio njegovu obitelj, hrvatsku zajednicu u Mađarskoj te tisuće i tisuće učenika čiji je ravnatelj bio u protekla tri desetljeća.

Pisati nekrolog osobi s kojom ste do jučer bili u dnevnom kontaktu, osobi koja vas nenadano napusti, iako je posljednja tri tjedna u zraku lebdio neki strah i sumnja, nevjerica kako bi se isto moglo dogoditi jako je teško. Svaki je nekrolog sam po sebi subjektivan, iako postoje službeni nekrolozi kojima je „službeno“ data forma i okvir. Ili se od njih i očekuje forma i okvir, vrijeme i mjesto. Oni bi trebali biti objektivni, iako su to vrlo rijetko. U nekrolozima žalimo za osobom i sjećamo se svega onoga čime je ostavila trag u nama i u vremenu u kojem je živjela, koje je na izvjestan način i simbolizirala.

S druge strane „moj“ nekrolog, poluslužbeno je neka moja zasebna priča s nekim zasebnim riječima, ispričana kroz moje naočale zajedničkog nam svijeta koji smo proživjeli.

Gábor Zoltán Győrvári bio je i moj ravnatelj do lipnja 1996. godine. A poslije godinama, prirodno poslao koji smo obavljali bili smo u dnevnom kontaktu. Često smo iz Pečuha i putovali zajedno na brojna hrvatska službena događanja, sjednice, svečana otvorenja, skupove.

Tako sam čula priče o osnovnoškolskim danima u martinačkoj školi i strogoj učiteljici, koja mu je ostala razrednica i onda kada joj je on već odavno bio ravnatelj. Sa strahopoštovanjem je govorio o svojim martinačkim učiteljima, o srednjoškolskim danima u učeničkom domu, o prvom radnom mjestu u Salanti i službenom stanu kojeg su dobili sa suprugom, o bratu koji ga je doveo u Selurinac gdje je sagradio svoj dom, o sastanku za koji

sam čula da se priča kako se dogodio... O djeci, svojim učenicima znao je bezbrojne priče, djeca su mu bila centar svijeta. Neizmerno je volio svoje unuke, gradio i bojava kupaonice za njih, uzevši malter i četku u ruke. Znao je biti nervozan, kada je vidio isprljani zid ili u blagovaonici škole ostavljenu čašu, kada ozvučenje nije štimalo, kada se kasnilo... Ali nije zvaao pomoć, sam je nosio oprati čašu, digao s poda uprljanu papirnatu maramicu, služio juhu visokoj delegaciji, nosio tanjure i hranu u bolesničku sobu oboljelim učenicima. U sedam ujutro već je parkirao u dvorištu škole, a nerijetko su ga noćni sati otpratili kući. A kada sam pitala portirku, rekla je tu je bio ujutro, ali je sada krenuo u Sambotel, Santovo, Budimpeštu, navečer se vraća.

Godine 2002. Gábor Győrvári napisao je: „Prolazim ulicama. Ne prođe dan da ne sretnem nekog od svojih bivših učenika. Pričamo o obitelji, djeci, poslu i planovima. Bivši učenici, diplomirani nastavnici i profesori se zapošljavaju u školi. Djeca nam rastu! Star je onaj, tko ima samo prošlost. Naša je škola mlada, jer ima budućnost. Budućnost su joj mladi, većinom naši bivši učenici, koji će biti nositelji ideja, njenog programa, svrhe i zadaća. I mi sami imamo svoju budućnost, koja je povezana sa školom, a to su djeca, vlastita, a i sva koja pohađaju Hrvatsku školu. Oni će postati sposobni, biti službenikom banke, učiteljem, liječnikom, djelatnikom benzinske postaje. Škola moja, naša – čestitam Ti obljetnicu, budi ponosna na nju. Želim Ti zdravlje (obnovljene

zgrade), uspjehe (dobro pripremljene djelatnike i talentirane učenike) i sreću (raspoloženu djecu i mirne učitelje) za buduća desetljeća, koja ćemo provesti uvijek zajedno, jer smo još mladi i prepuni vjere u lijepu budućnost.”

Gábor Zoltán Gyórvári bio je mađarski državljanin, materinski jezik bio mu je hrvatski, izjašnjavao se kao pripadnik hrvatske narodnosti u Mađarskoj. Ravnatelj Hrvatskoga vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krleže Gábor Zoltán Gyórvári rodio se 1959. godine u Martincima, gdje je završio osnovnu školu. Maturirao je u pečuškoj Gimnaziji Komarov 1978. godine, na matematičkom smjeru. Diplomirao je 1983. godine kao osnovnoškolski nastavnik hrvatskosrpski jezik i književnosti te matematiku na Visokoj nastavničkoj školi Sveučilišta Janus Pannonius. Godine 1989. stekao je sveučilišnu diplomu iz pedagogije (odgojne sociologije) na Visokoj nastavničkoj školi Sveučilišta Janus Pannonius. Godine 1999. stekao je stručnu spremu voditelja javnoga obrazovanja uz pedagoški ispit na Tehničkom i ekonomskom fakultetu u Budimpešti. Od 1986. do 2020. godine sudjelovao je u brojnim usavršavanjima u zemlji i Hrvatskoj, stekavši bogato dodatno formalno znanje i obrazovanje.

Od 1982 do 1984. radio je kao nastavnik u Osnovnoj školi u Salanti. Od 1984. do 1994. radio je u 2. Osnovnoj školi i učeničkom domu u Selurincu, kao nastavnik od 1984. do 1986. godine, a potom od 1986. do 1994. godine kao zamjenik ravnatelja.

Od 1985 do 1987. godine radi kao predavač na visokoj nastavničkoj školi Sveučilišta Janus Pannonius, na tadašnjem Odsjeku za hrvatskosrpski jezik i književnost.

Od rujna 1994. godine je ravnatelj Hrvatske osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslav Krleža. Od 2000. godine je ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslav Krleža. Nakon preuzimanja u održavanje ove institucije 2013. godine sa strane Hrvatske državne samouprave od grada Pečuha sve do smrti bio je ravnatelj iste. Posljednji put je biran 2017. godine na sjednici Skupštine HDS-a na mandat od pet godina. Od 2015. do 2016. radio je kao mentor u državnom Uredu za obrazovanje.

Za svoj rad Gábor Gyórvári 1989. godine dobio je priznanje ministra prosvjete, a 2007. godine nagradu grada Pečuha „Pro Civitate”. Godine 2020. dobio je spomenicu Hrvatske narodne samouprave Dombóvára, odlikovanje „Franjo Vlašić”, spomenicu i poprsje za višegodišnje nesebično sudjelovanje u očuvanju povijesnih uspomena Hrvata u Dombóváru i okolici, jačanje nacionalnog identiteta ovdašnjih Hrvata te potporu Hrvatskoj narodnosnoj samoupravi Dombóvára.

Gábor Gyórvári bio je stručni savjetnik brojnih hrvatskih školskih izdanja državnog Ureda za obrazovanje, savjetnik na listi Ureda za obrazovanje, 2003. godine izradio je plan sati za hrvatske dvojezične škole u Mađarskoj, a od 2009. do 2014. djelovao je kao hrvatski član Državnog manjinskog odbora (OKB), savjetodavnog tijela ministra za obrazovanje. Od 2014. do smrti bio je hrvatski član te ujedno i predsjednik savjetodavnog tijela ministra obrazovanja, Državnog narodnosnog vijeća (ONT). Od 2009. do 2012. bio je glavni menadžer projekta TÁMOP I, a od 2012. do 2015. glavni menadžer projekta TÁMOP II.

Od 2015. obnašao je dužnost stručnog pedagoškog savjetnika za ocjenu pedagoga državnog Ureda za obrazovanje, od 2015. bio je savjetnik za nastavu, a od 2015. odgovorni stručnjak za kvalitetu programa pedagoškog rada i stručnog nastavnog savjetovališta, stručni savjetnik Ureda za potporu u procesu ocjene razine pedagoga II.

Autor je tridesetak i više članaka na temu dvojezičnosti pedagoškog rada u hrvatskim školama u Mađarskoj, prevodio je s mađarskog na hrvatski i obrnuto, surađivao sa školskim centrom Mađara u Osijeku na izradi prijevoda osnovnoškolskih udžbenika i radnih bilježnica iz matematike, pri jezičnom lektoriranju istih.

Gábor Győrvári bio je agilna društvenopolitički radnik. U više mandata bio je zastupnik Skupštine HDS-a, predsjednik Odbora za školstvo (od 1995. do 2002., te između 2007. i 2012. godine), od 2002. do 2012. zastupnik HDS-a, odnosno između 2014. do 2019. savjetnik HDS-a za hrvatsko školstvo u Mađarskoj. Od 1999. godine bio je predsjednik zaklade za hrvatsko školstvo u Pečuhu koju je utemeljila Hrvatska samouprava Pečuha. Od 1994. bio je član Saveza Hrvata u Mađarskoj. Od 2002. do smrti djelovao je kao zastupnik Hrvatske samouprave Selurinca te 2002. godine bio jedan od utemeljitelja Matice hrvatske Pečuha. Od 2010. do 2014. bio je i član Odbora za međunarodne veze grada Selurinca.

Govoreći o mjestu i ulozi pečuške odgojno-obrazovne ustanove Miroslava Krležę Gábor Győrvári je isticao kako promjene u mađarskom sustavu javnog obrazovanja imaju velik utjecaj na instituciju koja je dio odgojno-obrazovnog sustava Mađarske. Hrvatska škola Miroslava Krležę već desetljećima djeluje u svijetu koji i sama nastoji oblikovati, u kojem traži odgovore na trenutne izazove, gdje uz uzorne metode, vlastiti razvoj i inovacije predstavlja pokretačku snagu hrvatske zajednice. Institucija je to koja građenjem na iskustvu prošlosti pruža priliku učenicima i učiteljima da postave temelje budućnosti, odgovore na brojne trenutne izazove, otvarajući širom vrata onima koji su za nju zainteresirani, a i šire prema svijetu koji se širi na kreativan način, pripremajući učenike za život u svijetu koji se mijenja, u kojem se kontinuirano obnavlja i sama hrvatska zajednica.

S ponosom je govorio kako „svoju ustanovu“ oblikovali u obrazovnu zajednicu u kojoj svaki pojedinac može istraživati svoje mogućnosti i slobodno komunicirati s ostalim članovima zajednice. To je moguće samo u okruženju u kojem nema unificiranih, stereotipnih, homogenih i nekreativnih rješenja. Hrvatska škola i njezini partneri zajednički su razvili svoje akcijske planove, zajedničke projekte, koji su bili vrlo korisna polazišta i vrlo dugo sadržajna osnova za razvoj brojnih događaja. Nedavni projekti postavili su niz izazova za obrazovno tijelo koje će morati proći još jednu profesionalnu obnovu kao rezultat fizičkog rasta ustanove, dok će se njegovo stalno, pomlađeno nastavno osoblje formirati i stabilizirati.

Europska kulturna raznolikost određuje budućnost našeg kontinenta, a obrazovanje i osposobljavanje imaju glavnu ulogu u postizanju ovog cilja, održavanje konkurentnosti i očuvanje hrvatskog jezično-povijesnog i kulturnog identiteta, pružajući niz alternativa roditeljima Hrvatima u Mađarskoj i njihovoj djeci, ali i brojnim simpatizerima koji prihvaćaju pedagoški plan i program ustanove, govorio je Gábor Győrvári.

Gábor Győrvári bio je optimist, uvijek je pronalazio put ka rješenju i boljitku te se nikad nije predavao. Bio je neumoran u svom poslu. Nikad se nije štedio. Nažalost, spotaknuo se i nije imao snage ustati. Bez riječi sam. Ne znam kako bih opisala gubitak koji nas je zadesio odlaskom Gábora Győrvárija. Izražavam iskrenu sućut njegovoj obitelji, supruzi, djeci i unucima, bratu... Neka ti je laka zemlja, dragi Gábore, ostaješ s nama živjeti u našim pričama i srcima.

Branka Pavić Blažetin

Trideset godina orkestra „Bačka“

Garski Tamburaški orkestar „Bačka“ ove godine obilježava 30. godišnjicu svoga osnutka, odnosno postojanja te spada među najstarije tamburaške sastave u Bačkoj i Mađarskoj. Nažalost, zbog pandemije koronavirusa, odnosno epidemiološke situacije članovi sastava nisu uspjeli proslaviti ovaj značajan jubilej. Obilježavanje 30. godišnjice rada, kao i novog nosača zvuka s bunjevačkim plesnim melodijama ostaje za neka bolja vremena.

Tamburaški orkestar „Bačka“ osnovan je 1990. godine zajedničkim zalaganjem učitelja tambure i priznatog harmonikaša iz Baškuta Jose Ribara i garskog učitelja Stipana Krekića. Orkestar je svojedobno brojio 30 članova iz Baje, Gare, Baškuta, Srimljana i Monoštorlije. U Gari su se redovito održavali plesni i glazbeni kampovi na kojima su sudjelovali i tamburaši. Pamtim o brojne nastupe na hrvatskim kulturnim i crkvenim priredbama diljem Bačke. Sredinom 2000-tih godina njima su se priključili i tamburaši iz Aljmaša, Bačina i Sentivana. Nažalost, tijekom godina broj članova je opao na svega 6, a od garskih mladih tamburaša osnovan je Tamburaški orkestar „Bačka“. S orkestrom je svirao i harmonikaš, učitelj Stipan Krekić. U naše vrijeme orkestar „Bačka“ bio je jedan od najznačajnijih južnoslavenskih, hrvatskih orkestara u Mađarskoj koji je pronio glas bunjevačkih Hrvata te hrvatske i srpske kulture od Francuske do Španjolske, Bugarske, Hrvatske i Srbije. Danas su članovi orkestra voditelj Erhard Bende (prim tambura, vokal), Mladen Filaković (basprim), János Marosi (bega, basgitara), Edmond Bende (brač, vokal), Radovan Marić (harmonika) i Károly Erdei (bubnjevi). Kroz orkestar su prošli i drugi tamburaši, a neki s njima sviraju tek povremeno, prigodno.

Prvenstveno njeguju bunjevačku tradicijsku glazbu. Zalažu se za popularizaciju tambure i tamburaške glazbe, ali imaju već i vlastitu skladbu pod naslovom „Volim te ja“.

Posljednjih godina ostvarili su brojne nastupe na raznim hrvatskim i srpskim priredbama, posebno na bunjevačkim i rackim prelima, plesničama, susretima tamburaša i koncertima. Re-

Najtraženiji su na bunjevačkim prelima bačkih Hrvata – na ovogodišnjem čavoljskom prelu

dovito prate i narodnosne KUD-ove Hrvata i Srba u Bačko-kiškunskoj županiji.

Svi članovi govore hrvatski i sviraju srcem i dušom, a najvažnijim smatraju da njihova publika sa sobom ponese glazbeni doživljaj te srdačno preporučiti orkestar svojim poznanicima.

Redovito sviraju s inozemnim glazbenicima kao što su naprimjer Mark Forry (SAD), Mića Janković i Branko Stević (Srbija), a stalni član orkestra je i Radovan Marić, harmonikaš orkestra Radio-televizije Vojvodine.

Godine 2018. održali su koncert u Budimpešti na brodu A38, gdje su pratili Darinku Orcsik.

Njihov prvi nosač zvuka objelodanjen je 2017. godine pod naslovom „Garska tambura“, a na CD-u se nalaze stare bunjevačke melodije i pjesme spašene od zaborava koje su sakupili od harmonikaša Stipana Krekića. Nedavno je pak izašao i njihov drugi CD (2019.) pod naslovom „Bunjevačke igre“. Na njemu su zabilježene plesne melodije bunjevačkih Hrvata u Mađarskoj, onako kako su ih naučili od svojih starih.

Budući da ih zbog pandemije koronavirusa, zabrane javnih okupljanja pa tako i održavanja priredaba ne možemo slušati i gledati uživo, orkestar možemo pratiti putem njihovog Facebook profila [facebook.com/bacskazenekar/](https://www.facebook.com/bacskazenekar/), te na mrežnoj stranici [bacskatamburazenekar.wixsite.com/website/zene](https://www.bacskatamburazenekar.wixsite.com/website/zene), gdje se između ostalog mogu slušati i pjesme s objavljenih CD-a.

S.B.

Na prošlogodišnjem tamburaškom festivalu u Dušnoku

Blagoslov hrvatskog spomenika u salantskom groblju

„Isuse, budi im milosrdan i privedi ih u život vječni.“

U salantskom groblju na blagdan Svih svetih, 1. studenoga posvećen je spomenik koji je u groblju postavila Hrvatska samouprava Salante. Spomenik je postavljen ispred centralnog križa, koji su iz milodara i uz pomoć mjesne samouprave 1. studenoga 2014. godine podigli nijemetski i salantski vjernici. Križ je prije toga bio u donjem dijelu groblja, prema Pečuhu, a nagrizao ga je zub vremena i oštetila oluja pa su se vjernici i seoska samouprava odlučili za njegovu obnovu i podizanje na sadašnjem mjestu.

Na podizanje spomenika s natpisom na hrvatskom jeziku „Isuse, budi im milosrdan i privedi ih u život vječni“ odlučila se Hrvatska samouprava Salante, koja je za to dobila potporu Fonda „Gábor Bethlen“ u iznosu od 721 000 ft. Spomenik je na mađarskom jeziku blagoslovio župnik Ladislav Ronta, potom su položeni vijenci i upaljene svijeće.

„Szemelyác, Krizics. OVDE POČIVA MARTA LUKAČ 1907-1971, ISUSE BUDI JOJ MILOSTIV; Stanko Bosnyak, Miska Szemelyacz, Ruža Stanič, Pávics Miklós, Udvarác, Kata Radič, Kata Križič 1914- 1970, ŽALUVAS ĐECA I MUŽ. Marta Kollár, Stjepan Štandovar 1925-1988, Kadia, Gergics, Racskovics, Bozsánovics, Iveszič István 1917-1957...“

Živjeli su ovdje i pokapali se kroz protekla tri i pol stoljeća bošnjački Hrvati. Njih su od rođenja do smrti odlikovali vjera i hrvatski jezik. Kada su isti bili gledani „krivim pogledom“, uvijek je patila zajednica. Trebalo je snage. Zahtijevala je mise na svom jeziku, krštenja, vjenčanja i pogrebe. Danas, na žalost, postaje domalo prirodno da nema ni riječi izgovorene na materinskom jeziku prilikom sličnih salantskih događanja. Meni je bilo čudno, ne znam kako drugima i kako Salančanima, organizatorima. Ali nitko nije prorok u svom selu, rekli su stari ljudi.

Spomenik je blagoslovio na mađarskom jeziku župnik Ladislav Ronta

Hrvatski spomenik postavila je Hrvatska samouprava Salanta

Napomenimo kako je zastupničko tijelo mjesne samouprave Salante istoga dana položilo vijence sjećanja i zapalilo svijeće kod spomenika podignutog u spomen na poginule mještane u svjetskim ratovima. Glazbeni okvir prijepodnevnog događaju dao je puhački orkestar „Brass Brand“ a komemoracija je održana nakon svete mise na mađarskom jeziku.

Okupio se veliki broj Salančana koji su došli urediti i okriti grobove svojih pokojnika. Salančani imaju dva groblja. Jedno gore, pored crkve svetog Ladislava, takozvano nijemetsko, i ovo dolje, uz cestu za Pečuh-Harkanj, na ulazu u selo, takozvano salantsko groblje. Nešto dalje od ovoga, pričaju mi Salančani. nekada davno, prije tristo i nešto godina bila je crkva od čijeg je kame- nagrađena i današnja, koja krasi nijemetsko brdo. Gledam nadgrobne spomenike bošnjačkih Hrvata, imena napisana uglavnom na hrvatskom jeziku. I danas ima onih koji imena pišu na hrvatskom jeziku, ali sve manje.

Branka Pavić Blažetin

Projekt Kazališta Planet Art „Online kazalište uživo“

U razgovru s osnivačem i ravnateljem Kazališta Planet Art Markom Torjancem predstavljamo Vam novi projekt Kazališta Projekt, nastao kao odgovor na korona-krizu, no ujedno je otvorio mogućnost da na ovaj način predstave na hrvatskom jeziku mogu gledati po cijelom svijetu svi oni koji nemaju mogućnost fizički prisustvovati kazališnim predstavama na hrvatskom jeziku, a to bi željeli. Stoga Marko Torjanac poziva i kazališnu publiku u Mađarskoj na praćenje niza zanimljivih predstava.

Ovo je potpuno inovativan kazališni projekt, „Online kazalište uživo“. O čemu se radi? Riječ je o kazališnim predstavama koje se održavaju uživo, a koje putem online streaminga možete gledati iz svojeg dnevnog boravka, s putovanja ili gdje god se nalazite po cijelom svijetu umjesto iz kazališne dvorane.

„Online kazalište uživo“ idealno je rješenje za sve koji iz bilo kojeg razloga nemaju mogućnost fizički prisustvovati hrvatskim kazališnim predstavama, a voljeli bi to. Na ovaj način predstave mogu gledati svi koje zanimaju kazališne predstave na hrvatskom jeziku, bez obzira gdje se nalaze, u cijeloj Hrvatskoj i u svijetu.

Predstave se prenose s 4 kamere, prilagođene su TV i online mediju čime postaju, kako ih gledatelji opisuju, „kombinacijom kazališta i fima“, a za cijenu ulaznice od 39 kuna predstave može gledati cijela obitelj.

Predstave se izvode svake nedjelje u 20 sati po hrvatskom vremenu, a raspored izvođenja i prodaja ulaznica za streaming mogu se naći na web adresi <https://live.planet-art.hr/>, gdje se mogu i kupiti ulaznice. Registracija je jednostavna, a po kupnji ulaznice gledatelji dobivaju e-mail s linkom za predstavu.

U „Online kazalištu uživo“ svake nedjelje naizmjenično možete pogledati tri popularne komedije Kazališta Planet Art koje su među najizvođenijim predstavama u Hrvatskoj u posljednjih desetak godina. To su: „Velika zvjerka“, „Tko je ovdje lud?“ i „Ritina škola“, rekao nam je Marko Torjanac.

S predstavom „Velika zvjerka“, jednom od najizvođenijih predstava u Hrvatskoj u posljednjih 15 godina, 25. listopada započelo je „Online kazalište uživo“. Ova komedija, koju publika dolazi gledati i po nekoliko puta, govori o lovu na posao života trojice poslovnjaka koji se nadaju da će te večeri riješiti sve svoje životne probleme i spasiti svoju tvrtku od stečaja. Kako idu zajedno biznis i iskrenost pogledajte u urnebesnoj komediji redateljice Slavice Knežević u kojoj glavne uloge igraju Slavko Juraga, Marko Torjanac i Luka Dragić.

Predstava „Tko je ovdje lud?“ u Online kazalištu prvi put se izvela 1. studenoga, a sljedeća izvedba je 13. prosinca. Ova ko-

medija s podnaslovom „kroz šest koraka i jedan uvid vodi do potpune sreće“ nudi nam sat i pol lude zabave. U šest isprepletenih crnih komedija štitenici klinike „Eden“, disidenti iz stvarnog svijeta, preispituju granicu „normalnoga“ u svijetu punom eksplozija, pobijenih Vlada, stvarnih zečeva iz virtualnog svijeta, zagorenih kobasica u bijelom sosu i susreta s Bogom. Online izvedbom obilježena je 100. izvedba ove komedije kojoj je redatelj Marko Torjanac, a u kojoj uz njega igra Natalija Đorđević.

Predstava „Ritina škola“ jedna je od najizvođenijih suvremenih komedija u svijetu, a na rasporedu je 20. prosinca. U produkciji Planet Arta adaptirana je za Hrvatsku i sada se nakon nekoliko godina prekida na zahtjeve gledatelja vraća na scenu. Predstava je to o britkoj frizerki koja upisuje tečaj književnosti na kojemu upoznaje profesora s kojim se upušta u neobičnu književno-životnu pustolovinu koja ih oboje mijenja. Prvom online izvedbom 8. listopada obilježena je 150. izvedba „Ritine škole“, a u ulogu šarmantne Rite od Nataše Janjić Medančić preuzela je Vanda Winter za koju svi imaju samo riječi hvale. Predstavu je režirao Marko Torjanac koji i igra šarmantnog i rezigniranog profesora Pravdana, kojemu frizerka Rita mijenja život.

Branka Pavić Blažetin

Trenutak za pjesmu

Sparina

Iz nekog od raskriljenih stanova pohlepno si njušila miris vrućeg, kao puding gustog graha.

Tete iz dječjeg vrtića izvele su djecu u park. Na zidu je pisalo Tomica i Ivona.

Širom otvoreni balkoni iznad puštali su zvukove dnevne rutine: zveckanja posuđa i povlačenja vode u WC-u.

Ovo je vrijeme otežalog disanja kada srčani bolesnici umiru nečujnom, otmjenom smrću, a novi stanari živahno unose kartonske kutije prije no što su iz njihovih stanova stigli provjetriti smrt.

Tatjana Gromača

Židanska molitva pred slikom Svete familije

Slika Svete familije je 1997. ljeta darovana Hrvatskomu Židanu od misijonara patera Lajosa Halásza ki je na Filipini služio duga ljeta. Pozvan je bio u Tabor Peruške Marije kot predavač, misijonar, vjeroučitelj i teolog, tako nam je povidala židanska vjeroučiteljica Žužana Horvat. Od 1998. ljeta u adventu se je slika nosila od stana do stana, i tako je svaki večer u drugom domu gostovala i pozvala židanske familije na molitvu. Najpr su se dala zapisati imena familijov i ovako kip, putujući u selu, spleo je u predbožićnu otajnost kotrige spomenute vjerske zajednice. Ljetos zbog pandemije i ova „tradicija“ će se malo premijiti i na adventski nedilja u 15 uri, u crikvu čekaju vjernike na molitvenu uru. Na Badnjak je mogao biti kip kod zadnje familije, a sad po prvi put u židanskoj povijesti, van obiteljskoga kruga će vjernike združene u ljubavi, crikva skupaspraviti pred slikom i prikni prositi mir svitu, i za obitelji.

Treće adventske nedilje vjerniki Hrvatskoga Židana sa svićami skupa idu pred seoski Betlehem, u 17 uri. Uz molitvu i jačku mogla su se prikazati i mala pripetenja vezana uz najlipši svetak dolaska Spasitelja.

Tiho

Vukovar neizbrisljiv motiv u koljnofskom srcu

S tecom Ferencom Taschnerom prvi razgovor smo napravili o drivorezbanju dar 1999. ljeta. Odonda bezbroj put sam se veselila s njimi nad novimi djeli, bilo je rič ovde za teme „Po staza naših starih“, ali uprav za pljuske povijesne sudbine Ugrov i Hrvatov. Majstorum Taschnerom skupa smo gazili i na vukovarskom asfaltu 2016. ljeta u Koloni sjećanja, što je posebno važno bilo za umjetnika. Nadahnuće je je tako prijalo da pravoda su se narodila i djela u seriji s vukovarskim vodotornjom. Iako smo planirali još večkrat skupa marširati u čast vukovarskih junakov i nedužnih civilov, sad jur četvrto ljetu od toga samo sanjamo. Kako izgleda, u medjuvrjmenu naš drivorezbar zato ne miruje i u 82. ljetu marljivo planira, skicira i stvara. Od toga svidoci i fotografija dr. Franje Pajrića, aš tetac Ferenc u tišini vlašće djelaonice lipo potiho zopet se pripravlja na veliko presenećenje. Konturi su gotovi na kompleksnoj vukovarskoj kompoziciji u obliku gornjega dijela hordova, a pravoda i znatiželjno čekamo krajnji izgled još jednoga, nam toliko dragoga djela, neizbrisljivim motivom koljnofskoga srca.

Tiho

Ferenc Taschner s novim djelom o Vukovaru

Bogatstvo...

Ljeta 2016. u Koloni sjećanja u Vukovaru

Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje u Budimpešti

Misnim slavljem u budimskoj crkvi Rana svetog Franje 17. studenog obilježen je Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Misu je na hrvatskom jeziku služio svećenik isusovac Árpád Horváth. Obilježavanje kojem je nazočilo tridesetak hrvatskih vjernika organiziralo je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj.

Nakon pozdrava velečasni Árpád Horváth naglasio je da će se sveta misa prikazati povodom najtragičnijeg događaja u najnovijoj povijesti Republike Hrvatske, za žrtve Domovinskog rata i žrtvu herojskog grada Vukovara i Škabrnje, naselja u zadarskom zaleđu. Pridodao je kako je misa istodobno posvećena naglo preminulom ravnatelju pečušskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” Gáboru Gyórvárijju. Velečasni Horváth se u propovijedi prisjetio jednog osobnog događaja, susreta s osobom koja je za vrijeme napada na Vukovar radila u gradskoj bolnici. „Pričala mi je da kada je Vukovar pao nisu znali što će se dogoditi. Molili su se i nadali da će preživjeti”, rekao je velečasni Horváth. Jer, kako je istaknuo, kada je čovjek u poteškoćama onda se moli. Onda Bog postaje najvažniji. Potom se upitao: kako se ponašati i moliti u crkvi na Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Vukovara? U molitvi ćemo možda reći da je ono što se dogodilo u Hrvatskoj nepravda, kako je nemoguće što je Vukovar razoren. Da je neshvatljiva ta silna ljudska patnja na koncu 20. stoljeća. „Ako izgovorite nešto slično, nalik na molitvu, onda ste najbliže onim ljudima, koji su stradali u Vukovaru i Hrvatskoj, jer su se oni molili. Molitva nisu samo riječi, nego osjećaj i sućut. Molitva je identitet”, naglasio je velečasni Horváth.

Svećenik isusovac Árpád Horváth

Hrvatski veleposlanik Mladen Andrić zahvalio se velečasnom Árpádu Horváthu i vjernicima na zajedničkom prisjećanju na teške

Prisutnima se obratio hrvatski veleposlanik Mladen Andrić

i tegobne dane hrvatske žrtve početkom 90-ih. Kako je rekao, riječ je o golemoj žrtvi i naporu hrvatskog naroda i svih hrvatskih građana da nadvladaju agresiju, da se bore i pobijede kako bi danas živjeli u miru. S događajima u Hrvatskoj bila je upoznata i Mađarska koja je tada prijateljski pomogla, kao što to čini i danas. U svom obraćanju veleposlanik Andrić citirao je generala Antu Gotovinu koji je na glavnom zagrebačkom trgu rekao: „Rat je završen, okrenimo se budućnosti!”. Tijekom svete mise poštivali su se epidemiološki propisi.

Kako diljem Hrvatske tako i u Budimpešti Hrvati su se s velikim pijetom prisjećali i odali počast poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima i civilima Domovinskog rata te žrtvi Vukovara i Škabrnje. Iste večeri u znak sjećanja zapaljene su svijeće i lampioni.

Kristina Goher

Rackohrvatska večer u Andzabegu

Hrvatska samouprava Andzabega sredinom listopada u Kulturnom domu Gyula Szepes priredila je Rackohrvatsku večer. U sklopu večeri predavanje o povijesti andzabeških Raca te gastronomiji i običajima ove hrvatske

Dio publike

subetničke skupine održao je istraživač urbane povijesti József Szilágyi. Vinar Mihály Hudák predstavio je svoje vino „Rác Ürmös”. Zamjenica predsjednice

Hrvatske samouprave Ági Hudák za ovu je prigodu pripremila „papule”, kako je rekla prema receptu bake Józsefa Szilágyija. Naravno, kušalo se i vino, kao i rakija kolači. Priredbena je i plesačnica na kojoj je na harmonici svirao Ladislav Halas. Priredbi je uz domaćine nazočilo šezdesetak gostiju iz Budimpešte, Tukulje i Erčina.

Istraživač urbane povijesti József Szilágyi

Kristina Goher

Martinovo shodišće od Hrvatskoga Židana do Plajgora

„Naš patronuš nas skupasloži na današnji dan...“

Znamda ovo je bilo zadnje dopušćano spravišće med nami prošloga miseca pred strogimi mjeri zbog koronavirusa, kade su se jednako našle židanske i prisičke familije, od najmanjih do najstarijih. Broj hodočasnikov polovica je bila nego u prethodnimi ljeti, ali večer, 6. novembra, u petak, polipšali su nam čisti pogledi na firmamenat sa sjajnimi putokazi odzgor i žarkimi laternami odzdol. Uz male korake ljuljali su se mali lampiši na relaciji Hrvatskoga Židana i Plajgora, a daleko je nosila škurina glasne trojezične, ugarske, hrvatske, nimške melodije, „Ja idem svojom laternom,/ laterna ide s manom./ Na nebu svitu zvijezdice/ na zemlji svitimo mi...“ Čudami su se ganuli od židanske crikve sv. Ivana Krstitelja prema filijali Plajgoru, kade je crikva posvećena sv. Martinu. Ljetos je povorku vjernikov i dice, dočekala šaka Plajgorcev jur po četrnaesti put.

Dio hodočasnikov pred židanskom crikvom

„Ova ljeta su ljuto prošla, more nam se činiti, kot kad bi se bili čera ganuli po prvi put. Gvišan sam da ov večer se neće pozabiti, ni u generacija ka za nami hođu sv. Martina počastiti, pozdraviti projti u Plajgor“, povidaju nam med dvimi koraki duhovni pastir Štefan Dumović. „Svaki član ovoga djela u tom mislu je na putu s ovom dicom da ne gledamo si na potplate, na noge i ne mislimo na to, kako ćemo dojti tamo, nego na lampe gledamo i svaki korak nam je kraći da do crikve dojdemo“, dodaju još Gospodin. „Naš patronuš nas skupasloži na današnji dan, od maloga diteta do najstarijega človika. One ki su se priredjivali, lampuše načinjali i omogućili da u molitvi, jački i druženju pod vedrim nebom na razgovoru se najdemo. Pastir sela črijedo goni i piše ide za njimi. Ovo je veliko bogatstvo, a u cilju će biti onda pastir veseo i črijeda će mu biti blažena“, zvuču farnikove riči, a tako nam jače sfalu vrime i kilometari. Nekoliko stotinu metarav od plajgorskoga praga šaka domaćinov nas čeka, na čelu s Vincijem Hergovićem. „Ovo je točka trokuta Hrvatskoga Židana, Prisike i Plajgora,

kade vas srdačno pozdravljam na svetak sv. Martina“ i načelničke riči u luftu pod svitlinom dostanu i bijeli plašč. „Na kiritofsku mašu uvijek dojdu Židanci, zač ne bi došli onda danas? Hvala Bogu da i mi imamo ča našega, aš i sveti Martin je naš. To vidim da Židanci rado dojdu Plajgor, a mi je rado primimo“ konstatira načelnik najmanjega gradišćanskoga naselja, dokle se iz daleka u oči pada mali Božji dom, koji u noć sipa svitlinu naokolo. Pred crikvom još jedna stanka i pozdrav-

ne riči ter dvojezična molitva u čast seoskoga čuvara. Potom vjerniki se otpravu prema dvoru Kulturnoga doma, kade je dočeka vrući tej i zakipljeno vino. Triba se stopliti i svrućati mišiče, noge i ruke, jer većina i najzad piše gazi na tri-četiri kilometari

Pri pozdravni riči plajgorskoga načelnika Vincija Hergovića

domom. Vjeroučiteljica Žužana Horvat bi se shranila, ali ne more, kad svi znaju da je ona bila inicijatorka ovoga shodišća u svoju dob. „Ki ništ ne zna za sv. Martina, ovde će ča toga za njega čuti. Na nebu nam svitu sveci, a mi hodočasniki ovde svitimo na zemlji, kot putujuća crikva. A sviće moradu biti i roditelji ki peljadu svoju dicu da sa svojimi čini, govorom a i svojim žitkom budu svitlost. Od sv. Martina se moremo učiti i Bože daj da svenek imamo ča s drugimi razdiliti. Je to jedan dobar čin, jedan posmih, svejedno, svenek imamo nešto, ča moremo i drugomu dati“, veli nužno Žužana Horvat, i dugo gledamo u nebo, misleći na to da za nami je još jedan lip Martinov večer, kojega će sprohoditi kljetu i jubilarno petnaesto shodišće. Kako je plajgorski liktar tvrdio s jednom velikom feštom i veseljem, ako doživimo... *Tiho*

U blizini plajgorske crikve sv. Martina

Šandor Matoric: „Nalazimo se na najdužoj granici u cijeloj državi, bez ijednog prijelaza od Barče do Drávaszabolcsa”

Razgovarala Branka Pavić Blažetin

Nastavak razgovora čiji je prvi dio objavljen u 47. broju Hrvatskoga glasnika.

Načelnik Starina Šandor Matoric

Starin je još uvijek hrvatsko selo.

Tako je. Ima nas Hrvata oko 90% od ukupnog broja stanovnika, imamo desetak posto Roma i malo Mađara, koji kupuju kuće, koje su dosta jeftine, pa se ljudi iz grada dosele, ili kupuju vikendice, a ima i primjera da neki prave i apartmane za seoski turizam i ulažu u obnovu i gradnju tih nekretnina znatna sredstva.

Ima fantazije u razvoju turizma ovdje uz Dravu.

Nažalost, još uvijek je Hrvatska izvan schengenskog prostora. Ali imamo mnogo kajakaša na Dravi, brojnih lovaca i ribiča, pecaroša koji odsjedaju u Starinu. U Starinu će se do jeseni završiti još nekoliko apartmana te ako dođe kod nas autobus izletnika možemo ih sve smjestiti na spavanje. Radi se i jedan pogon za preradu povrća. Vidjet ćemo. Selo se prostire na 2200 hektara od čega su 57 % šume, a drugo oranice i zemlja koju obrađuje desetak ljudi, koji se bave poljoprivredom. Oni su Starinčani. Imamo nekoliko civilnih udruga, i one dobro funkcioniraju, okupljaju ljude, godišnje se priređuje i do desetak festivala, okupljanja. Uvijek se nešto radi, uvijek se nešto vrti ovdje kod nas.

Imate prekrasnu crkvu koja krasi seoski krajolik.

Da, pomažemo koliko možemo. Župnik je u Šeljenu, brine se o sedam sela. Imamo redovite mise. Drvljanci su prebačeni Križevcima i tako martinačkoj župi. Nekada su Drvljanci pripadali starinskoj župi i Starinu. Mi smo i pokrenuli proštenje Presvetog Srca

Mala oaza u centru naselja

Isusova 1996., sa župnikom Ladislavom Rontom. Služena je sveta misa, okupilo nas se dvadesetak. Moj ujak Luka je dao i kuhao kotlič ribe, pozvali smo svirce iz Bogdašina. Tako je sve počelo. Od prije tri tjedna Drvljanci opet imaju jednog stalnog stanovnika,

Ovaj Vas napis dočekuje na ulazu u selo

koji se doselio iz Sigeta. Ima tamo jako puno prelijepih vikendica, kao biser je to selo.

Kako pomažete mlade obitelji?

Ima i kod nas nekoliko mladih obitelji. Tako su nedavno tri obitelji kupile starije kuće, to su naši Hrvati, imaju po troje djece i žele koristiti državnu potporu pomaganja mladih obitelji. I samouprava može nešto malo pomoći.

Kako vidite budućnost Starina?

Starin je bio malo napušten kada sam preuzeo načelništvo. Imao sam puno posla dok se nešto pokrenulo. Završio sam nekoliko projekata u proteklih pet godina, imam i ideja koje želim ostvariti u nastupajućem razdoblju. Ako se i samo pola od zamišljenoga ostvari možemo biti zadovoljni.

Foto: DRAGUTIN FIŠL

Početna konferencija Interreg projekta Drava Events II, „Events of the both side of the Drava River“ ukupne vrijednosti 339 332,63 eura. Partneri u projektu su Općina Sopje i Starin, kojem pripada 185 021,96 €.

Mala stranica

Čeka se sveti Nikola

U budimpeštanskom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đlačkom domu mališani uzbuđeno čekaju svetog Nikolu. Uče se pjesmice i čitaju priče o tom svecu, ukrašavaju prostorije vrtića i, naravno, crtaju želje. Leptirići, vjeverice i zečiči poslali su nekoliko radova za našu Malu stranicu. k.g.

Blanka Farkas, Rebeka Békefi, Mira Secei, Maja Apátfalvi, Stela Dimić, Mátyás Huszics, Adriana Ančić, Nola Toth i Titán Keresztúri društvu odgajateljica Magde Havasi i Lille Takács

Rebeka Békefi

Viktória Bíró

Stela Dimić

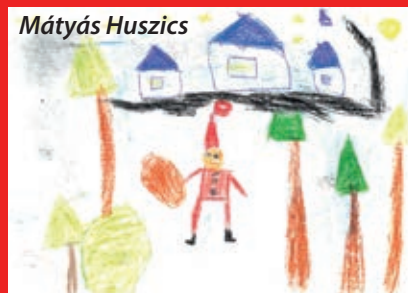
Blanka Farkas

Maja Apátfalvi

Mátyás Huszics

Mira Secei

Nola Toth

Titán Keresztúri

Adriana Ančić

Eko kuća tradicija u „Kamanheđi“

U cilju promoviranja tradicijskog vinskog folkloru i enologije u sklopu Programa Interreg V-A za prekograničnu suradnju Mađarska-Hrvatska 2014.-2020. od 1. listopada 2020. provodi se projekt „Vinski folklor kao povijesni identitet Podravine i Pomurja“. Projekt su zajednički osmislili partneri Grad Koprivnica (vodeći partner), Muzej grada Koprivnice i Nefitno društvo za zapošljavanje, društvene aktivnosti i kulturu „Mura és vidéke“ iz Serdahela. U sklopu projekta 23. studenoga u Koprivnici je održana početna konferencija projekta u koju su se online uključili predstavnici mađarskog partnera. Gradonačelnik Koprivnice Mišel Jakšić, ravnatelj Muzeja Robert Čimin i direktorica društva Kristina Tanai Stricz predstavili su projekt i aktivnosti koje će se ostvarivati u narednom dvogodišnjem razdoblju.

Tako će izgledati Eko kuća tradicija

Vrijednost Projekta „Vinski folklor kao povijesni identitet Podravine i Pomurja“ je skoro milijun eura, a usmjeren je na razvoj turizma, čime bi vrijednosti pomorskog i podravskog kraja trebale dobiti veću pozornost. U okviru projekta obnovit će se Muzej grada Koprivnice, a mađarski će partner sagraditi Eko kuću tradicija u Kamanovim vinogradima nadomak Sumartona. Osim investicija predviđeni su i zajednički programi vezani uz tradiciju vinskog folkloru i enologije poput izložbe vina, strukovnih skupova i radionica, dana otvorenih podruma, Martinja i Vinčekova, a povezat će se i obiteljska poljoprivredna gospodarstva s obje strane granice te promovirati održivi visokokvalitetni brend u području vinskog folkloru. Nefitno društvo za za-

Izložba povijesti vinogradarstva u podrumu Nefitnog društva

Na priredbi „Otvorene kleti“: – vinari s obje strane granice

pošljavanje, društvene aktivnosti i kulturu „Mura és vidéke“ u sumartonskim vinogradima prije pet godina počelo je razvijati vinski turizam, preuredivši stari podrum u izložbeni prostor za predstavljanje povijesti vinogradarstva pomorskih Hrvata (zahvaljujući jednom drugom projektu). U njemu je uređena izložba starih predmeta te izloženi tjesak (preša) i vinogradarski alati. Tada je započelo razmišljanje o mogućnostima razvoja vinskog i rekreativnog turizma u okviru europskog prekograničnog programa. Inače, sumartonski vinogradi imaju sve pogodnosti za razvoj vinskog turizma, a osnutkom i djelovanjem Vinske udruge pajdaša vina sv.Martin vinogardari su počeli ozbiljno razmišljati o proizvodnji kvalitetnih vina i uljepšavanju sredine, što je podržala i mjezna samouprava. „Kamanheđu“ sve češće posjećuju gosti iz raznih krajeva. Odmorište sv. Urbana privlačno je za rekreativce, druženje i odmor. Do vinograda vodi asfaltirana cesta, u podrumu je uvedena struja

i voda, vikendice su prikladne za stanovanje. Prije pandemije redovito su se održavale priredbe vezane uz vinogradarstvo i vino, na privatnu inicijativu sagrađena je i mala kapelica koju vjernici rado posjećuju. Gradnjom nove Eko kuće tradicija proširit će se turistička ponuda vinograda. Proračun projekta s mađarske strane prelazi 450 tisuća eura, od čega 85% financira Europska unija, a dodatnih 10% mađarska vlada. Na konferenciji o investiciji i funkciji eko kuće putem videolinka govorila je Krisztina Tanai Stricz. Nova zgrada funkcionirat će kao ekološka točka vinogradarske regije i kušaonica vina s aktivnim turističkim funkcijama, u kojoj će se postaviti i izložba o lokalnoj povijesti, starim zanatima, vinogradarstvu i vinarstvu te urediti prostorija za sajmove i izložbe vina i drugih domaćih proizvoda, konferencije, edukacije i skupove. Građevinski radovi prema planu počinju početkom travnja iduće godine.

beta

U borbi suprot viruša

Ozonskim generatorom iščišćene crikve u Pinčenoj dolini

Čez dva dane su sve crikve Pinčene doline iščišćene ozonskim generatorom posredovanjem firme Vositakaritas.hu, čiji peljač je Petrovišćan, Tamaš Handler. Pokidob je Petrovo Selo u prošlom vrimenu morebit najjače bilo pogodjeno u ovom kraju s koronavirusom, Petrovišćan sam je ponudio ovu formu pomoći i farnik Tamás Várhelyi je radosno dao zeleno svitlo. Pred tim su jur u naši crikva svagdir stavili pri ulazu aparate za dezinficiranje ruk.

Utorak, 10. novembra, ozonski generator je sa stručnjaki dezinficirao površine Božjega doma u Maloj Nardi, Nardi, Gornjem Četaru, Hrvatski Šica i Pornovi, a za četvrtak ostale su petroviska kapela sv. Štefana i crikva sv. Petra i Pavla, kot i crikva u Kerestešu. Bio-terapija je durala uru dugo u prazni crikva, a pred tim su morale pomoćnice sve kitice ispokati kad je ozon štetan za bio-organizme. Polag riči Tamása Várhelyija „zato je ovo bilo potrebno da mi, sami sebe, a i naše sve vjernike utišimo, uvjerimo je u sigurnosti“. Za dvotajednom pauzom crikvenoga okupljanja u svi seli Pinčene doline, od 15. novembra se služu jur maše, a u Petrovom Selu zornice su konačno pozvale vjernike u crikvu.

Obrambena pratež uz ozonski generator je obavezna. Za nekoliko minutov aparat začme djelati u crikvi, prez ljudske nazočnosti. Mi se jur vani, pod vedrim nebom pominamo: „Ovo je jedan od najboljih načinov dezinficiranja kad ozon ima najjaču moć u čišćenju. Mi smo više stvari isprobali suprot virušov, ali smo do toga došli da ovo je najbrži način i najveću površinu je ovako moguće dezinficirati. Za

terapijom mirno moremo izjaviti da u danoj prostoriji su viruši u mjeri 99,5% zničeni“, veli Tamaš Handler peljač firme Vositakaritas.hu i podili s nami i tu višt da ovi generatori sa svojom funkcijom i snagom su jedinstveni po cijelom svitu i napravili su je partneri firme iz Sambotela. Kako se reče, ispuhavanjem ozona, čistoća zajde u svaki nugalj prostorije i aparat za zgotovljenim djelom napravi i propuh, pomaže da od ozona nastane oksigen. S pojavljanjem koronavirusa pravoda i djela je već, njegova firma čisti ne samo u Sambotelu i okolici, u Željeznoj županiji, nego dobili su poziv i u Budimpeštu, a pred kratkim su pozvani na dezinficiranje i u austrijsku gradišćanskohrvatsku čuvarnicu u Mali Borištof. Iako je ovo specijalna usluga firme, stoprocentno se ne more tvrditi da je ovo trajno rješenje u krajspravljanju virušov. Jedino onda, kad se čišćenje s vrimenta na vrime ponavlja. Jedno je medjutim sigurno, da je Petrovišćan dobrohotno stupio u akciju za Pinčenu dolinu i većputi je izjavio, koliko je blažen što je mogao pomoći.

Tiho

Odluke zastupničkih tijela u vrijeme izvanrednog stanja

Ovlasti zastupnika Skupštine HDS-a prelaze u isključivu nadležnost predsjednika Skupštine HDS-a

Za vrijeme trajanja izvanrednog stanja na snazi su posebni zakonski propisi koji se odnose na rad narodnosnih samouprava, na državnoj, područnoj (županijskoj) i mjesnoj razini. Reguliraju to posebni propisi u skladu s odredbama dvaju zakona iz 2011. godine, stavkom 4. članka 46. Zakona o izmjenama Zakona o zaštiti i spašavanju i drugih povezanih zakona br. CXXVIII. i stavkom 1. članka 153. i stavkom 2. članka 153. Zakona o narodnostima br. CLXXIX. Na isto upućuje Vladina uredba 478/2020. o proglašenju izvanrednog stanja. (XI. 3.). Narodnosne samouprave svoj rad tijekom izvanrednog stanja obavljaju u skladu s vladinom uredbom i zakonskom normom. Sve ovlasti i sva prava odlučivanja narodnosnih zastupničkih tijela na mjesnoj, regionalnoj i državnoj razini prelaze u isključivu nadležnost predsjednika narodnosnih samouprava, u skladu sa zakonom. Sukladno tomu, ovlasti i pravo odlučivanja Skupštine Hrvatske državne samouprave za vrijeme trajanja izvanrednog stanja prelaze u nadležnost predsjednika HDS-a.

Predsjednik HDS-a Ivan Guban 20. kolovoza obavijestio je zastupnike Skupštine HDS-a kako su „započele pripreme za održavanje redovite sjednice Skupštine Hrvatske državne samouprave. Kao što znate, Vlada Mađarske je – u svrhu izbjegavanja posljedica epidemije prouzrokovane virusom COVID-19 te zaštite zdravlja i života građana – uvela izvanredno stanje. Izvješćujem Vas da je u toj situaciji Hrvatska državna samouprava obvezna postupati prema uredbama Zakona br. CXXVIII. iz 2011. godine te Zakona o narodnostima br. CLXXIX. iz 2011. godine, sukladno kojima ovlasti odlučivanja ima predsjednik Hrvatske državne samouprave.

Prema radnom planu HDS-a naredna Skupština treba se održati 5. prosinca 2020., za koju su predviđene sljedeće točke dnevnog reda.

Molim Vas da svoje primjedbe i dopune glede pojedinih točaka dnevnog reda pošaljete najkasnije do 26. studenog 2020. godine na službenu e-mail adresu Hrvatske državne samouprave (hds@horvatok.hu).

- Izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik.
- Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2020. godinu.
- Prihvaćanje potpore Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske za obnovu objekta u Vlašićima.
- Prihvaćanje potpore Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske za provedbu projekta „Potpora radu Hrvatskoga kazališta u Pečuhu“.
- Prihvaćanje potpore Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske za provedbu projekta „Leksikon Hrvata u Mađarskoj“.
- Prihvaćanje potpore Ureda predsjednika Vlade za doplatu za kulturne djelatnosti.
- Izmjene i dopune osnivačkog dokumenta Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo.
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave.
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Ureda Hrvatske državne samouprave.
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatskog vrtića i osnovne škole Mate Meršić Miloradić
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo.

- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj.
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj.
- Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatskog kluba Augusta Šenoae.
- Prijedlog Plana rada Hrvatske državne samouprave za 2021. godinu
- Usvajanje odluke o Planu unutarnje kontrole za 2021. godinu.
- Produljenje ugovora ravnatelja Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj do 31. ožujka 2021. godine.
- Usvajanje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnog mjesta ravnatelja Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj.
- Usvajanje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnog mjesta ravnatelja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda Stipan Blažetin.
- Usvajanje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnog mjesta ravnatelja Hrvatskog kulturnog i sportskog centra Josip Gujaš Džuretin.
- Usvajanje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnog mjesta ravnatelja Zavičaj d.o.o.
- Rasprava o Izvješću o radu Pečuškog hrvatskog kazališta n.d.o.o. za 2019./2020. godinu.
- Rasprava o izvješću obavljene kontrole Državnog ureda za reviziju u Pečuškom hrvatskom kazalištu n.d.o.o..
- Prihvaćanje umjetničkog programa Pečuškog hrvatskog kazališta n.d.o.o.
- Rasprava o Planu poslovanja Pečuškog hrvatskog kazališta n.d.o.o. za 2021. godinu.
- Rasprava o Planu poslovanja tvrtke Zavičaj d.o.o. za 2021. godinu.
- Rasprava o Planu poslovanja tvrtke Croatica n.d.o.o. za 2021. godinu.
- Donošenje odluke o reviziji poslovanja Croatica n.d.o.o.
- Donošenje odluke o reviziji poslovanja Hrvatske državne samouprave.
- Produljenje ugovora o iznajmljivanju prostora sa Državnom samoupravom Rusina.
- Donošenje odluke o uvođenju imena u registar narodnosnih imena.
- Razno.